Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (üheksas koda)

4. märts 2020 *

Apellatsioonkaebus – Konkurents – Riigiabi – Campania maakonnas (Itaalia) bussiühendusi pakkuv äriühing – Hüvitis avaliku teenindamise kohustuste eest, mida maksid Itaalia ametiasutused Consiglio di Stato (Itaalia kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu) kohtuotsuse alusel – Euroopa Komisjoni otsus, millega meede tunnistati ebaseaduslikuks ja siseturuga kokkusobimatuks riigiabiks

Kohtuasjas C-587/18 P,

mille ese on 19. septembril 2018 Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikli 56 alusel esitatud apellatsioonkaebus,

CSTP Azienda della Mobilità SpA, asukoht Salerno (Itaalia), esindajad: *avvocato* G. Capo ja *avvocato* L. Visone,

apellant,

teised menetlusosalised:

Euroopa Komisjon, esindajad: G. Conte, P. J. Loewenthal ja L. Armati,

kostja esimeses kohtuastmes,

Asstra Associazione Trasporti, asukoht Rooma (Itaalia), esindaja: *avvocato* M. Malena,

menetlusse astuja esimeses kohtuastmes,

EUROOPA KOHUS (üheksas koda),

koosseisus: koja president S. Rodin, kohtunikud D. Šváby ja K. Jürimäe (ettekandja),

kohtujurist: E. Tanchev,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

* Kohtumenetluse keel: itaalia.

otsuse

1 CSTP Azienda della Mobilità SpA (edaspidi „CSTP“) palub oma apellatsioonkaebuses tühistada Euroopa Liidu Üldkohtu 11. juuli 2018. aasta otsus CSTP Azienda della Mobilità *vs.* komisjon (T-186/15, ei avaldata, EU:T:2018:431; edaspidi „vaidlustatud kohtuotsus“), millega Üldkohus jättis rahuldamata tema hagi, milles ta palus tühistada komisjoni 19. jaanuari 2015. aasta otsus (EL) 2015/1074 riigiabi SA.35842 (2014/C) (ex 2012/NN) kohta, mida Itaalia andis avaliku teenindamise eest makstava lisahüvitisena ettevõtjale CSTP (ELT 2015, L 179, lk 112; edaspidi „vaidlusalune otsus“).

Õiguslik raamistik

2 Nõukogu 26. juuni 1969. aasta määruse (EMÜ) nr 1191/69 raudtee-, maantee- ja siseveetranspordis osutatavate avalike teenuste kontseptsioonist tulenevaid kohustusi puudutavate liikmesriikidepoolsete meetmete kohta (EÜT 1969, L 156, lk 1; ELT eriväljaanne 07/01, lk 19) artiklis 1 on sätestatud:

„1. Liikmesriigid lõpetavad kõik raudtee-, maantee- ja siseveetranspordis kehtivad kohustused, mis tulenevad käesolevas määruses määratletud avalike teenuste kontseptsioonist.

2. Sellest hoolimata võib need kohustused säilitada niivõrd, kuivõrd need on olulised piisava veoteenuste pakkumise tagamiseks.

[…]

4. Finantskohustused, mis lasuvad vedajatel lõikes 2 nimetatud kohustuste säilitamise või lõikes 3 nimetatud veohindade ja -tingimuste kehtestamise tõttu, hüvitatakse käesolevas määruses ettenähtud korras.“

3 Sama määruse artikli 2 lõigetes 1, 2 ja 5 on sätestatud:

„1. Avaliku teenindamise kohustused – kohustused, mida kõnesolev vedaja kaubandushuvidest lähtudes endale ei võtaks või ei võtaks samas ulatuses või samadel tingimustel.

2. Avaliku teenindamise kohustused lõike 1 tähenduses koosnevad toimimiskohustusest, veokohustusest ja tariifikohustustest.

[…]

5. Käesolevas määruses tähendab mõiste „tariifikohustused“ vedajale pandud mis tahes kohustust kehtestada eelkõige teatavate reisijate ja kaupade kategooriate või teatavate marsruutide suhtes veohinnad, mis avaliku võimu kandja on kindlaks määranud või heaks kiitnud, kuid mis on vastuolus ettevõtja kaubandushuvidega ning mis tulenevad eriliste tariifisätete kehtestamisest või keeldumisest neid muuta.

Eelmise lõigu sätteid ei kohaldata kohustuste suhtes, mis tulenevad kogu majanduses kohaldatava hinnapoliitika üldmeetmetest või veohindade ja -tingimustega üldiselt seotud meetmetest, mille eesmärk on transporditurru või selle osa korraldamine.“

4 Määruse artiklites 10–13 on sätestatud sama määruse artiklis 6 ja artikli 9 lõikes 1 osutatud hüvitiste arvutamise ühine kord.

5 Määruse nr 1191/69 artikli 17 lõige 2 näeb ette:

„Käesoleva määruse kohaselt makstava hüvituse suhtes ei kohaldata [ELTL] artikli [108] lõikes 3 sätestatud eelinformeerimise korda.“

6 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2007. aasta määrus (EÜ) nr 1370/2007, mis käsitleb avaliku reisijateveoteenuse osutamist raudteel ja maanteel ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 1191/69 ja (EMÜ) nr 1107/70 (ELT 2007, L 315, lk 1), jõustus selle määruse artikli 12 kohaselt 3. detsembril 2009.

7 Määruse nr 1370/2007 artikli 3 „Avaliku teenindamise lepingud ja üldeeskirjad“ lõigetes 1 ja 2 on ette nähtud:

„1. Kui pädev asutus otsustab valitud teenusepakkujale anda avaliku teenindamise kohustuste täitmise eest ainuõiguse ja/või määrata ükskõik millise hüvitise, peab ta seda tegema avaliku teenindamise lepingu raames.

2. Erandina lõikest 1 võib avaliku teenindamise kohustusi, mille eesmärgiks on maksimumtariifide kehtestamine kõikidele reisijatele või teatavatele reisijatekategooriatele, määratleda ka üldeeskirjadega. Vastavalt artiklitele 4 ja 6 ning lisas sätestatud põhimõtetele hüvitab pädev asutus avaliku teenuse osutajatele üldeeskirjadega kehtestatud tariifikohustuste täitmisest tulenevate kulude ja tulude positiivse või negatiivse finantsmõju sellisel viisil, mis väldib ülekompenseerimist. See ei piira pädevate asutuste õigust kaasata maksimumtariife kehtestavaid avaliku teenindamise kohustusi avaliku teenindamise lepingutesse.

[…]“.

8 Nimetatud määruse artiklis 4 on täpsustatud avaliku teenindamise lepingute ja üldeeskirjade kohustuslik sisu.

9 Määruse artiklis 6 „Avalike teenuste hüvitamine“ on sätestatud:

„1. Sõltumata lepingu sõlmimise viisist peavad kõik üldeeskirjaga või avaliku teenindamise lepinguga seotud hüvitised olema kooskõlas artikli 4 sätetega. Kõik hüvitised, mis on seotud vastavalt artikli 5 lõigetele 2, 4, 5 või 6 sõlmitud avaliku teenindamise otselepinguga, või üldeeskirjaga, peavad sõltumata oma laadist vastama ka lisas esitatud sätetele.

2. [Euroopa] Komisjoni kirjalikul nõudmisel esitavad liikmesriigid kolme kuu jooksul või nimetatud nõudmises kindlaksmääratud pikema ajavahemiku jooksul kogu teabe, mida komisjon peab vajalikuks, et otsustada, kas eraldatud hüvitis on vastavuses käesoleva määrusega.“

Vaidluse taust ja vaidlusalune otsus

10 Vaidluse aluseks olevaid asjaolusid on Üldkohus kirjeldanud vaidlustatud kohtuotsuse punktides 1–39. Käesoleva menetluse vajadustest lähtudes võib need kokku võtta järgmiselt.

11 Apellant on aktsiaselts, kes osutab maakondade ning linnade ja valdade antud kontsessioonide alusel kohalikke avalikke transporditeenuseid. Eelkõige osutas ta bussiühenduse teenuseid Regione Campania (Campania maakond, Itaalia; edaspidi „maakond“) antud kontsessiooni alusel. Tema tegevust on aastate jooksul reguleerinud erinevad üksteisele järgnevad õigus- ja haldusnormid.

Kaebused, mille apellant on esitanud liikmesriigi kohtutele

12 Apellant palus 12. märtsi 2007. aasta kaebuses Tribunale amministrativo regionale di Salernol (maakonna halduskohus Salernos, Itaalia) tuvastada, et tal on õigus saada määruse nr 1191/69 alusel maakonnalt 14 545 946 eurot avaliku teenindamise kohustuste, mis tulenevad maakonna poolt aastatel 1996–2002 (edaspidi „asjaomane ajavahemik“) antud kontsessioonidest, täitmisel tekkinud kulude eest makstavat hüvitist.

13 Tribunale amministrativo regionale di Salerno (maakonna halduskohus Salernos) jättis selle kaebuse 28. augusti 2008. aasta otsusega rahuldamata, leides, et apellandil ei ole õigust saada hüvitist avaliku teenindamise kohustuste täitmisest tuleneva majandusliku halvemuse eest, kui ta ei ole eelnevalt taotlenud nende kohustuste lõpetamist.

14 Apellant kaebas selle kohtuotsuse edasi Consiglio di Statole (Itaalia kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu). Viimati nimetatud kohus rahuldas apellatsioonkaebuse 27. juuli 2009. aasta otsusega nr 4683/2009 (edaspidi „27. juuli 2009. aasta otsus“), leides, et apellandil on õigus saada taotletud hüvitist vastavalt määruse nr 1191/69 artiklitele 6, 10 ja 11.

15 Consiglio di Stato (Itaalia kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu) hinnangul pidi maakond apellandile makstava hüvitise täpse suuruse kindlaks määrama usaldusväärsete andmete alusel, mis pärinevad apellandi raamatupidamisest ja tõendavad avaliku teenindamise kohustustega hõlmatud tegevuse osaga seotud kulude ja tulude vahet.

16 Kuna maakond hüvitise suurust kindlaks ei määranud, palus apellant algatada nimetatud kohtus 27. juuli 2009. aasta otsuse täitemenetluse. Menetluse käigus määrati kaks eksperti. Nimetatud menetlus lõpetati Consiglio di Stato (Itaalia kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu) 7. novembri 2012. aasta otsusega nr 5649/2012 (edaspidi „7. novembri 2012. aasta otsus“), millega määrati tariifikohustuste eest makstava hüvitise summaks 4 951 838 eurot. Maakond maksis selle summa apellandile 21. detsembril 2012.

Haldusmenetlus

17 Itaalia ametiasutused teatasid 5. detsembril 2012 vastavalt ELTL artikli 108 lõikele 3 komisjonile riigiabist, mis seisnes apellandile 7. novembri 2012. aasta otsuse täitmiseks määratud lisahüvitises bussiga reisijateveoteenuste osutamise eest vastavalt kontsessioonidele, mille maakond oli asjaomasel ajavahemikul andnud (edaspidi „kõnealune meede“).

18 Seda meedet käsitleti teatamata jäetud meetmena, kuna komisjoni käsutuses oleva teabe kohaselt pidi maakond maksma apellandile lisahüvitist, mida tal oli õigus saada alates 7. detsembrist 2012, st pärast Itaalia riigi poolt kõnealusest meetmest teatamist, kuid enne komisjoni otsuse vastuvõtmist.

19 Komisjon teatas 20. veebruari 2014. aasta kirjas Itaalia Vabariigile oma otsusest algatada ELTL artikli 108 lõike 2 alusel ametlik uurimismenetlus.

Vaidlusalune otsus

20 Komisjon võttis 19. jaanuaril 2015 vastu vaidlusaluse otsuse, milles ta tuvastas, et kõnealune meede kujutab endast ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses riigiabi, mis on siseturuga kokkusobimatu ja mida anti apellandile ELTL artikli 108 lõiget 3 rikkudes, ning kohustas Itaalia ametiasutusi seda viimaselt tagasi nõudma.

21 Esiteks märkis komisjon vaidlusaluse otsuse põhjendustes 48–63, et kõnealune meede oli omistatav riigile, see hõlmas riigi ressursside kasutamist, andis apellandile majandusliku eelise, oli valikuline ja võis moonutada konkurentsi niivõrd, et see kahjustab liikmesriikidevahelist kaubandust. Komisjon tõi seejuures välja, et see meede ei vastanud kahele tingimusele, mille Euroopa Kohus oli tuvastanud 24. juuli 2003. aasta kohtuotsuses Altmark Trans ja Regierungspräsidium Magdeburg (C-280/00, EU:C:2003:415) (edaspidi „Altmarki tingimused“). Komisjon järeldas selle põhjal vaidlusaluse otsuse põhjenduses 64, et kõnealune meede on riigiabi ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses.

22 Teiseks analüüsis komisjon vaidlusaluse otsuse põhjendustes 65–81 küsimust, kas kõnealust meedet võib määruse nr 1191/69 artikli 17 lõiget 2 arvestades pidada hüvitiseks, mis on vabastatud ELTL artikli 108 lõikes 3 ette nähtud eelneva teatamise kohustusest.

23 Analüüsimise käigus kontrollis komisjon vaidlustatud otsuse põhjendustes 69–75, kas Itaalia ametivõimud olid apellandile pannud avaliku teenindamise kohustused määruse nr 1191/69 artikli 1 tähenduses ühepoolselt. Komisjon leidis sealjuures, et ei Itaalia ametivõimud ega apellant ei suutnud esitada talle asjaomase ajavahemiku kohta ülesande andmise akti. Ta täheldas eeskätt, et kuigi teatavate avaliku teenindamise kohustuste määramise võis tuletada 25. jaanuari 1983. aasta maakonna seadusest nr 16 kohalike reisijateveoteenuste maakonna meetmete kohta (legge regionale n. 16 – Interventi regionali in materia di servizi di trasporto pubblico locale per viaggiatori, *GURI* nr 118, 2.5.1983, ja *BU* Campania nr 11, edaspidi „maakonna seadus nr 16/83“), nägi selle seaduse artikkel 2 üksnes ette, et „ettevõtjad peavad kandma võimaliku kahjumi või puudujäägi, mida […] maakonna toetused ei kata“. Kuigi apellandi viidatud teatavatest maakonna õigusaktidest nähtub teatavate lepinguliste kohustuste olemasolu asjaomasel ajavahemikul, ei olnud nendes aktides samuti selgelt määratletud kohustusi, mille puhul võiks olla tegu avaliku teenindamise kohustustega, olgugi et need olid võimalikud märgid selliste kohustuste võimalikust esinemisest, ja igal juhul oleks nende lepinguline laad välistanud ühepoolse kehtestamise. Mis puudutab konkreetselt kõnealust meedet põhjendava tariifikohustuse olemasolu, siis leidis komisjon, et tal ei olnud ühtegi tõendit, mis võimaldaks tõendada, et niisugune kohustus oleks apellandile tõepoolest pandud.

24 Vaidlusaluse otsuse põhjendustes 76–81 kontrollis komisjon küsimust, kas apellandile määratud hüvitis oli kooskõlas määruses nr 1191/69 ette nähtud ühise hüvitamiskorraga, mistõttu saaks selle vabastada nimetatud määruse artiklis 17 ette nähtud eelneva teatamise kohustusest. Komisjon jõudis järeldusele, et lisahüvitis ei jäänud selles artiklis ette nähtud eelneva teatamise menetluse kohaldamisalast välja.

25 Kolmandaks analüüsis komisjon vaidlusaluse otsuse põhjendustes 82–95 kõnealuse meetme kooskõla selle otsuse vastuvõtmise ajal kehtinud õigusnormidega, st määrusega nr 1370/2007. Ta järeldas, et apellandile 7. novembri 2012. aasta otsuse täitmiseks määratud hüvitist ei makstud kooskõlas selle määrusega ja seega on kõnealune meede siseturuga kokkusobimatu.

Menetlus Üldkohtus ja vaidlustatud kohtuotsus

26 Apellant esitas vaidlusaluse otsuse tühistamiseks hagiavalduse, mis saabus Üldkohtu kantseleisse 14. aprillil 2015.

27 Ta esitas oma hagi põhjendamiseks kaheksa väidet.

28 Esimene väide puudutas ELTL artiklite 93, 107, 108 ja 263 rikkumist koostoimes määruse nr 1191/69 artikliga 17, võimu kuritarvitamist, komisjoni pädevuse puudumist ning asjaolu, et rikutud on õigust õiglasele kohtulikule arutamisele.

29 Teine väide puudutas nõukogu 22. märtsi 1999. aasta määruse (EÜ) nr 659/1999, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad [ELTL artikli 108] kohaldamiseks (EÜT 1999, L 83, lk 1; ELT eriväljaanne 08/01, lk 339), artikli 4 rikkumist seoses ELTL artiklitega 107 ja 108, õigluse rikkumist menetluses ja võimu kuritarvitamist.

30 Kolmas väide puudutas ELTL artiklite 93–108 rikkumist ja väära tõlgendamist koostoimes määruse nr 1191/69 artikliga 17 ja määruse nr 1370/2007 artikliga 9, „õiguspärase ootuse kaitse, *tempus regit actum*'i ja kohtuotsuste tagasiulatuva jõu põhimõtete" rikkumist, võimu kuritarvitamist, vaidlusaluse otsuse „loogilise ühtsuse" puudumist, „ebamõistlikkust", „äärmist ebatavalisust" ning selle otsuse põhjenduse puudumist.

31 Neljas väide puudutas määruse nr 659/1999 artikli 1 punktide f ja g ning artiklite 4, 7 ja 15 ning ELTL artiklite 93, 107 ja 108 rikkumist, võimu kuritarvitamist, ühe nõutava tingimuse täielikku täitmata jätmist, Roomas 4. novembril 1950 allkirjastatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni (edaspidi „EIÕK") artiklite 6 ja 13, ELTL artikli 258 jj ning määruse nr 1191/69 artikli 17 rikkumist.

32 Viies väide puudutas ELTL artiklite 93, 107, 108 ja 267, EIÕK artiklite 6 ja 13 rikkumist, komisjoni pädevuse puudumist, võimu kuritarvitamist ja menetlusautonoomia põhimõtte rikkumist.

33 Kuues väide puudutas EIÕK artiklite 6, 7 ja 13, ELTL artiklite 93–108 ning artikli 258 jj rikkumist koostoimes Itaalia põhiseaduse (costituzione) artikliga 101, tsiviilseadustiku (codice civile) artikliga 2909, komisjoni pädevuse puudumist, võimu kuritarvitamist ning õiguspärase ootuse kaitse ja õiguskindluse põhimõtte rikkumist.

34 Seitsmes väide puudutas määruse nr 1191/69 artiklite 11 ja 17 ning ELTL artiklite 93–108 rikkumist, võimu kuritarvitamist, vaidlusaluse otsuse põhjenduse puudumist, uurimise ebapiisavust ja ühe eeltingimuse ekslikkust.

35 Kaheksas väide puudutas määruse nr 1191/69 artiklite 1–11 ja 17, ELTL artiklite 93–108 ning „Üldkohtu kodukorra nr 659/1999 artiklite 44–46 ja 48" rikkumist, võimu kuritarvitamist, uurimata jätmist ja põhjenduse puudumist ning ühe eeltingimuse ekslikkust.

36 Üldkohus lükkas vaidlustatud kohtuotsuses kõik need väited tagasi ja jättis seetõttu hagi tervikuna rahuldamata.

Poolte nõuded

37 Apellatsioonkaebuses palub apellant Euroopa Kohtul:

– tühistada vaidlustatud kohtuotsus;

– teha tühistamishagi kohta lõplik otsus ja tühistada vaidlusalune otsus, ning

– mõista kohtukulud välja komisjonilt.

38 Komisjon palub Euroopa Kohtul:

– jätta apellatsioonkaebus rahuldamata, ja

– mõista kohtukulud välja apellandilt.

Apellatsioonkaebus

39 Apellatsioonkaebuse põhjendamiseks esitab apellant viis väidet, mida analüüsitakse nende esitamise järjekorras.

Esimene väide

Poolte argumendid

40 Esimeses väites kinnitab apellant, et Üldkohus rikkus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 57–120 õigusnorme, kui ta leidis, et kõnealune meede kujutab endast uut abi, mille suhtes kehtib ELTL artikli 108 lõikes 3 ette nähtud teatamiskohustus, mitte aga olemasolevat abi, mis on ELTL artikli 108 lõike 1 ja määruse nr 1191/69 artikli 17 lõike 2 kohaselt sellest kohustusest vabastatud.

41 Tuginedes asjaoludele, mille alusel võeti vastu 7. novembri 2012. aasta otsus, väidab ta, et seda otsust ei saa pidada selliseks, mis kehtestab avaliku teenindamise kohustuste täitmiseks hüvitismeetme. Tegemist olevat nimelt varem määruse nr 1191/69 alusel olemas olnud õigust kinnitava kohtuotsusega

42 Igal juhul on määruses nr 1191/69 ette nähtud tingimused apellandi sõnul täidetud. Esiteks on apellandile pandud tõepoolest tariifikohustused, mis tulenevad riigisisesest õigusest, millele Üldkohus ise olevat otsesõnu viidanud vaidlustatud kohtuotsuse punktis 110 ja milleks on 26. jaanuari 1987. aasta maakonna seadus nr 9, mis puudutab maakonna pädevusse kuuluvate veoteenuste osutamise korda ja tariifide kooskõlastamist (legge regionale n. 9 – Disciplina e coordinamento tariffario dei servizi di trasporto di competenza regionale, *BU* Campania, 2.2.1987, edaspidi „maakonna seadus nr 9/87“) ja Assessore ai trasporti (transpordinõunik, Itaalia) otsus. Teiseks olevat määruse nr 1191/69 artiklis 13 ette nähtud hüvitise summa *ex ante* kindlaksmääramise kriteeriumi käesolevas asjas 7. novembri 2012. aasta otsuses järgitud.

43 Komisjon leiab, et see väide tuleb jätta läbi vaatamata, kuna see on vastuvõetamatu, ja igal juhul põhjendamatuna tagasi lükata.

Euroopa Kohtu hinnang

44 Esimeses väites vaidlustab apellant sisuliselt vaidlustatud kohtuotsuse põhjendused, milles Üldkohus lükkas tagasi selle, mida apellant pidas oma neljanda ja kaheksanda tühistamisväite esimeseks osaks ja mis puudutas asjaolu, et kõnealuse meetme esemeks olev hüvitis kujutas endast olemasolevat abi, mis on määruse nr 1191/69 artikli 17 alusel eelneva teavitamise kohustusest vabastatud.

45 Küsimuse kohta, kas vaidlusaluse otsuse esemeks olev hüvitis oli 7. novembri 2012. aasta otsusega kehtestatud meede või tulenes see, nagu väidab apellant, õiguslikust raamistikust, mis reguleeris talle pandud avaliku teenindamise kohustusi, mille eest hüvitise saamise õigust on Consiglio di Stato (Itaalia kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu) tunnustanud, märkis Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 94 kõigepealt, et kõnealuse meetme esemeks olevat abi anti apellandile tõepoolest lisameetmena määruse nr 1191/69 artikli 11 alusel talle pandud tariifikohustuste täitmise eest.

46 Üldkohus järeldas sellest kohtuotsuse punktis 95, et küsimus, kas see meede kujutab endast olemasolevat abi määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunkti v tähenduses, eeldab selle kindlakstegemist, kas nimetatud meede vastab määruses nr 1191/69 ette nähtud sisulistele kriteeriumidele, et selle saaks viimati nimetatud määruse artikli 17 lõike 2 alusel eelneva teatamise kohustusest vabastada.

47 Seejärel leidis Üldkohus nimetatud kohtuotsuse punktis 96 sarnaselt komisjonile, et viimati nimetatud säte nõuab eelkõige, et esineksid ühepoolselt kehtestatud avaliku teenindamise kohustused ning et hüvitis peab olema arvutatud nimetatud määruse artiklites 10–13 ette nähtud korra kohaselt.

48 Sellega seoses märkis Üldkohus sama kohtuotsuse punktis 106, et kuna Consiglio di Stato (Itaalia kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu) nägi kõnealuse meetme ette apellandi huvides sama määruse alusel, see tähendab hüvitisena tariifikohustuse täitmise eest, tuli tal kontrollida, kas tegelikult esineb selline kohustus, mis seisneb niisuguste hindade kehtestamises, mille avaliku võimu kandja on kindlaks määranud või heaks kiitnud, nagu nõuab määruse nr 1191/69 artikli 2 lõige 5.

49 Oma analüüsi lõpus, mis on esitatud vaidlustatud kohtuotsuse punktides 106–112, nõustus Üldkohus kohtuotsuse punktis 113 komisjoni järeldusega, mis oli esitatud vaidlusaluse otsuse põhjenduses 73 ja mille kohaselt ei olnud nimetatud institutsioonil ühtegi tõendit, mis võimaldaks tõendada, et apellandile olid tariifikohustused tõepoolest kehtestatud. Neil asjaoludel leidis Üldkohus nimetatud kohtuotsuse punktis 114, et selle väidetava tariifimeetme võimalikku ühepoolsust ei olnud vaja analüüsida.

50 Võttes arvesse, et määrusega nr 1191/69 ette nähtud teatamiskohustusest vabastamise tingimused on kumulatiivsed, leidis Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 115, et seda, kas kõnealune meede vastab teistele selles määruses ette nähtud tingimustele, ei ole vaja analüüsida. Siiski märkis ta selle kohtuotsuse punktis 116, et igal juhul leidis komisjon õigesti, et hüvitise suuruse *ex ante* kindlaksmääramise kriteerium ei olnud täidetud.

51 Seetõttu leidis Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 120, et kuna kõnealune meede ei vasta vähemalt ühele määruses nr 1191/69 ette nähtud sisulistest kriteeriumidest, järeldas komisjon õigesti, et sellele ei laiene määruse artikli 17 lõike 2 kohane vabastus eelneva teatamise kohustusest ja järelikult ei tule seda kvalifitseerida mitte olemasolevaks abiks, vaid uueks abiks, millest tuleb ELTL artikli 108 lõike 3 kohaselt komisjonile teatada.

52 Ent kuigi apellant soovib oma esimese väite põhjendamiseks esitatud argumentidega sisuliselt vaidlustada käesoleva kohtuotsuse eelmises punktis esitatud järeldust, mille kohaselt tuleb kõnealune meede kvalifitseerida uueks abiks, tuleb tõdeda, et see väide ei sisalda ühtegi argumenti tõendamaks, et käesoleva kohtuotsuse punktides 45–51 esitatud Üldkohtu arutluskäik, mis niisuguse järelduseni viis, rikub mõnda õigusnormi.

53 Apellant nimelt piirdub sisuliselt väitega, et kõnealune meede kujutas endast olemasolevat abi, kuna 27. juuli 2009. aasta otsus, millega tunnustati tema õigust saada määruse nr 1191/69 alusel vaidlusalust hüvitist, oli sellel määrusel põhinevat varem olemas olnud õigust tuvastav kohtuotsus.

54 Kuna seda väidet ei ole muul viisil põhjendatud, eirates seeläbi ELTL artiklis 256, Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikli 58 esimeses lõigus, Euroopa Kohtu kodukorra artikli 168 lõike 1 punktis d ja artikli 169 lõikes 2 ette nähtud nõudeid, tuleb apellatsioonkaebuse esimene väide jätta vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata.

Teine väide

Poolte argumendid

55 Apellandi teine väide puudutab vaidlustatud kohtuotsuse punkte 121–136, mille kohta ta märgib, et nendes punktides on rikutud õigusnorme, kuna Üldkohus leidis, et Altmarki tingimused ei olnud täidetud.

56 Üldkohus on tema sõnul pidanud ekslikult piisavaks, kui ta kontrollib üksnes seda, kas täidetud on üks nendest tingimustest, st selgelt määratletud avaliku teenindamise kohustuse olemasolu tingimus, ilma et ta oleks kontrollinud, kas teised nimetatud tingimused olid täidetud. Seega piirdus Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 134 vääralt sellega, et kontrollis vaid täiendavalt, kas nendest tingimustest teine, mis puudutab hüvitise arvutamise parameetrite eelnevat määratlemist, oli täidetud.

57 Seoses asjaoluga, et apellandile avaliku teenindamise kohustusi väidetavalt ei pandud, jättis Üldkohus arvestamata selle, et temal lasuvad avaliku teenindamise kohustused on sätestatud maakonna 26. jaanuari 1987. aasta seaduse nr 9 artiklites 2–6. Lisaks heidab ta Üldkohtule seoses viimase arutluskäiguga ette seda, et Üldkohus oli teadlik transpordinõuniku otsusest ja möönis, et see otsus pani apellandile tariifikohustusi, kuid ei nõustunud siiski sellega, et kõnealune meede kujutas endast hüvitist avaliku teenindamise kohustuste täitmise eest. Apellant väidab selle kohta, et asjaolu, et nimetatud otsust komisjonile ei esitatud, on haldusmenetluse ebatavalise läbiviimise tagajärg, kuna maakonnal oli sama otsus olemas ja tal ei olnud huvi seda haldusmenetluses esitada.

58 Altmarki teist tingimust analüüsiti apellandi sõnul vaidlustatud kohtuotsuse punktis 134 lühidalt, viidates ekslikult selle kohtuotsuse punktidele 117–119. Apellandi sõnul analüüsis Üldkohus punktis 134 valesti määruses nr 1191/69 ette nähtud hüvitise suuruse *ex ante* kindlaksmääramise tingimuse täitmist mitte nende parameetrite seisukohast, mille alusel see hüvitis arvutatakse, nagu nõuab 24. juuli 2003. aasta kohtuotsus Altmark Trans ja Regierungspräsidium Magdeburg (C-280/00, EU:C:2003:415), vaid asjaomase meetme summast lähtuvalt. Lisaks tuleneb selle tingimuse täitmine käesolevas asjas 27. juuli 2009. aasta otsusest. Viimati nimetatud otsusest nähtuvat nimelt, et hüvitise arvutamise parameetrid olid eelnevalt kindlaks määratud ja et Consiglio di Stato (Itaalia kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu) üksnes kohaldas neid pärast seda, kui ta oli tuvastanud, et maakond oli hüvitise kindlaksmääramisel rikkunud õigusnorme.

59 Lõpuks, kuigi vaidlustatud kohtuotsuses kolmandat ja neljandat Altmarki tingimust üldse ei uuritud, väidab apellant, et 7. novembri 2012. aasta otsusest nähtuvalt olid ka need tingimused kõnealusel juhul täidetud.

60 Komisjon leiab, et see väide tuleb jätta läbi vaatamata, kuna see on vastuvõetamatu, ja igal juhul põhjendamatuna tagasi lükata.

Euroopa Kohtu hinnang

61 Teise väitega vaidleb apellant sisuliselt vastu vaidlustatud kohtuotsuse põhjendustele, millega Üldkohus lükkas tagasi selle, mida ta pidas neljanda ja kaheksanda tühistamisväite teiseks osaks ja mis puudutas komisjoni väidetavalt tehtud viga, kui viimane leidis, et Altmarki tingimustest kaks ei olnud täidetud.

62 Kuivõrd teine väide puudutab Altmarki tingimusi, siis tuleb märkida – nagu Üldkohus ka vaidlustatud kohtuotsuse punktis 123 välja tõi –, et Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt ei kuulu ELTL artikli 107 lõike 1 kohaldamisalasse riigi sekkumine, mida peetakse hüvitiseks teenuste eest, mida osutavad hüvitist saavad ettevõtjad avaliku teenindamise kohustuse täitmiseks, mistõttu need ettevõtjad ei saa tegelikkuses rahalist eelist ja nimetatud sekkumise tulemusel ei asetata seega neid ettevõtjaid soodsamasse konkurentsiseisundisse võrreldes nendega konkureerivate ettevõtjatega (24. juuli 2003. aasta kohtuotsus Altmark Trans ja Regierungspräsidium Magdeburg, C-280/00, EU:C:2003:415, punkt 87, ja 20. detsembri 2017. aasta kohtuotsus Comunidad Autónoma del País Vasco jt *vs.* komisjon, C-66/16 P–C-69/16 P, EU:C:2017:999, punkt 45 ja seal viidatud kohtupraktika).

63 Riigi sekkumist, mis ei vasta ühele või mitmele Altmarki tingimustest, võib seega pidada riigiabiks ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses (20. detsembri 2017. aasta kohtuotsus Comunidad Autónoma del País Vasco jt *vs.* komisjon, C-66/16 P–C-69/16 P, EU:C:2017:999, punkt 48 ja seal viidatud kohtupraktika).

64 Sellega seoses otsustas Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 125 õigesti, et selleks, et selline hüvitis ei kujutaks endast konkreetsel juhul riigiabi, peavad olema täidetud neli tingimust, mis on välja toodud 24. juuli 2003. aasta kohtuotsuse Altmark (C-280/00, EU:C:2003:415) punktides 88–93 (vt selle kohta 20. detsembri 2017. aasta kohtuotsus Comunidad Autónoma del País Vasco jt *vs.* komisjon, C-66/16 P–C-69/16 P, EU:C:2017:999, punkt 46).

65 Vaidlustatud kohtuotsuse punktides 129–131 kinnitas Üldkohus selle kohtuotsuse punktidele 106–114 tuginedes vaidlusaluse otsuse põhjenduses 55 esitatud komisjoni järeldust, et ühepoolselt kehtestatud avaliku teenindamise kohustuste olemasolu ei ole tõendatud ja et järelikult ei olnud esimene Altmarki tingimus täidetud.

66 Neil asjaoludel leidis Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 132 ja 133 Altmarki tingimuste kumulatiivsusele tuginedes õigesti, et kuna esimene neist tingimustest ei olnud täidetud, ei olnud vaja analüüsida vaidlusaluse otsuse põhjenduses 56 antud komisjoni hinnangut teisele Altmarki tingimusele.

67 Selles osas, milles apellant vaidlustab oma teises väites ka hinnangud, mille Üldkohus andis vaidlustatud kohtuotsuse punktides 106–114 apellandile riigisiseste õigusnormidega väidetavalt pandud avaliku teenindamise kohustuse väidetava olemasolu kohta, tuleb märkida, et vastavalt ELTL artikli 256 lõike 1 teisele lõigule ja Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikli 58 esimesele lõigule on apellatsioonkaebus piiratud õigusküsimustega. Seega on ainult Üldkohus pädev tuvastama ja hindama asjakohaseid fakte ning hindama tõendeid. Välja arvatud juhul, kui tõendeid või fakte on moonutatud, ei ole nende hindamine seega õigusküsimus, mis alluks sellisena Euroopa Kohtu kontrollile apellatsioonimenetluses (20. detsembri 2017. aasta kohtuotsus Comunidad Autónoma de Galicia ja Retegal *vs.* komisjon, C-70/16 P, EU:C:2017:1002, punkt 47 ja seal viidatud kohtupraktika).

68 Ent käesolevas asjas ei ole apellant väitnud ega *a fortiori* tõendanud, et riigisisest õigust oleks moonutatud.

69 Lisaks, kuna Üldkohus ei võtnud seisukohta kolmanda ja neljanda Altmarki tingimuse suhtes, tuleb apellandi argumendid selle kohta, et need tingimused olid käesolevas asjas täidetud, jätta vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata.

70 Neil asjaoludel tuleb teine väide jätta osaliselt vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata ja osaliselt põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

Kolmas väide

Poolte argumendid

71 Kolmandas väites leiab apellant, et Üldkohus rikkus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 137–154 õigusnorme, kui ta leidis, et vaidlusalune otsus on kehtiv osas, mis puudutab kõnealuse meetme kvalifitseerimist riigiabiks ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses. See väide puudutab eelkõige tingimusi, mille kohaselt on riigiabiks kvalifitseerimiseks nõutav, et abi peab esiteks kahjustama liikmesriikidevahelist kaubandust ja teiseks kahjustama või ähvardama kahjustada konkurentsi.

72 Apellandi sõnul ei ole kõnealune teenuste turg konkurentsile avatud turg. Isegi kui see turg oleks konkurentsile järk-järgult avatud, ei ole „turu suhtes“ ega „turul“ veel mingit konkurentsi. Üldkohus rikkus seega vaidlustatud kohtuotsuse punktis 149 õigusnorme, kui ta leidis, et kõnealune meede tähendas konkurentsitakistust, kuna ettevõtjad, sealhulgas välismaised ettevõtjad, võivad soovida osutada turul, eelkõige kohalikel või maakondlikel turgudel, kus apellant sellest meetmest kasu sai, avalikke veoteenuseid.

73 Komisjon leiab, et see väide tuleb tagasi lükata, kuna see on põhjendamatu ja jääb igal juhul edutuks.

Euroopa Kohtu hinnang

74 Kolmanda väitega soovib apellant seada kahtluse alla Üldkohtu hinnangu tingimustele, mille kohaselt peab riigiabi ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses esiteks kahjustama liikmesriikidevahelist kaubandust ja teiseks kahjustama või ähvardama kahjustada konkurentsi.

75 Sellega seoses tuleb märkida, et kuigi apellant viitab üldiselt vaidlustatud kohtuotsuse punktidele 137–154, väidab ta peamiselt seda, et Üldkohus on rikkunud õigusnorme nimetatud kohtuotsuse punktis 149 seeläbi, et Üldkohtu selles punktis antud hinnangu kohaselt kujutab kõnealune meede endast konkurentsitakistust, kuna ettevõtjad, sealhulgas välismaised ettevõtjad, võivad soovida osutada Itaalia turul, eelkõige kohalikul või maakondlikul turul, oma avalikke veoteenuseid.

76 Lisaks asjaolule, et kolmanda väitega soovib apellant tegelikult kahtluse alla seada Üldkohtu faktilisi hinnanguid, mis, nagu on märgitud käesoleva kohtuotsuse punktis 67, ei allu Euroopa Kohtu kontrollile, ning kui tõendeid või fakte ei ole moonutatud, jääb see väide igal juhul edutuks, sest puudutab üksnes vaidlustatud kohtuotsuse punkti 149.

77 Nimelt leidis Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 148, et asjaolud, mida komisjon võttis oma hinnangus vaidlusaluse otsuse põhjendustes 60–62 arvesse, näitasid, et kõnealuse meetme kohaldamine võis kahjustada liikmesriikidevahelist kaubandust ja kahjustada konkurentsi.

78 Sellega seoses ei tuginenud Üldkohus mitte ainult vaidlustatud kohtuotsuse punktis 149 esitatud järeldusele, mida apellant kritiseerib, vaid selle kohtuotsuse punktides 150 ja 151 esitatud kahele teisele järeldusele, mida apellant sisuliselt ei vaidlusta.

79 Nimetatud kohtuotsuse punktis 150 märkis Üldkohus esiteks, et riigisisene tegevus asjaomases liikmesriigis võib kõnealuse meetme tõttu alles jääda või laieneda, mille tagajärjel vähenevad teistes liikmesriikides asutatud ettevõtjate võimalused siseneda kõnealusele turule. Sama kohtuotsuse punktis 151 märkis Üldkohus, et asjaolu, et apellant konkureeris teiste liikmesriikide ettevõtjatega ka muudel turgudel, kus ta tegutses, tõendab, et kõnealuse meetme esemeks oleva abi andmine võis kahjustada liikmesriikidevahelist kaubandust.

80 Neil asjaoludel tuleb kolmas väide jätta vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata ja igal juhul edutuna tagasi lükata.

Neljas väide

Poolte argumendid

81 Neljandas väites kinnitab apellant, et Üldkohus rikkus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 155–195 mitut õigusnormi. Sellel väitel on kolm osa.

82 Esimeses osas väidab apellant, et Üldkohus rikkus õigusnorme, kui ta leidis, et komisjonil oli ainupädevus hinnata kõnealuse meetme kokkusobivust siseturuga, samas kui Consiglio di Stato (Itaalia kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu) oli see, kes tegi selle meetme kohta jõustunud kohtulahendi.

83 Sellega seoses ei olevat vaidlustatud kohtuotsuse punktides 185, 186 ja 188 viidatud Euroopa Kohtu praktika asjakohane, kuna see käsitleb olukordi, kus komisjon oli võtnud vastu otsuse enne riigisisest kohtumenetlust. Sellest tuleneb õigusnormide rikkumine ka vaidlustatud kohtuotsuse punktis 190, kuna Üldkohus leidis, et seadusjõu põhimõte ei takista komisjoni tuvastamast ebaseadusliku riigiabi olemasolu, isegi kui viimase astmena asja lahendav liikmesriigi kohus on riigiabiks kvalifitseerimise varem välistanud. Apellandi sõnul ei saa sellist lähenemist tuletada Euroopa Kohtu praktikast ja vaidlustatud kohtuotsus ei ole selles küsimuses millegagi põhjendatud.

84 Käesolevas asjas ei teinud Consiglio di Stato (Itaalia kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu) apellandi väitel otsust, mis oleks vastuolus komisjoni varasema otsusega. Ta tegi otsuse iseseisvalt enne komisjoni, kohaldades otse määrust nr 1191/69 ja kvalifitseerides kõnealuse meetme hüvitiseks tariifsete avaliku teenindamise kohustuste täitmise eest, mis võimaldas tal välistada selle meetme riigiabiks kvalifitseerimise. Liidu institutsioonide, käesoleval juhul komisjoni võimalik sekkumine oleks võinud toimuda Euroopa Kohtule esitatud eelotsuse küsimuse vormis, kuid Consiglio di Stato (Itaalia kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu) ei pidanud vajalikuks sellist küsimust esitada. Seevastu sekkus komisjon õigusvastaselt, kuna selle meetme kooskõla kohta liidu õigusega on liikmesriigi tasandil tehtud jõustunud kohtuotsus.

85 Neljanda väite teises osas toob apellant välja „menetlusliku anomaalia“, kuna maakond teatas komisjonile kõnealusest meetmest selleks, et saada viimaselt negatiivne otsus, ning see selgitab, miks maakond esitas nimetatud institutsioonile selle meetme kohta vaid lünklikku teavet. Seega rikkus komisjon menetlusraamistikku, mille piirides tal tuleb tegutseda, nagu see tuleneb määrusest nr 659/1999 ja nõukogu 13. juuli 2015. aasta määrusest (EL) 2015/1589, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 108 kohaldamiseks (ELT 2015, L 248, lk 9). Maakonda peeti ekslikult „huvitatud pooleks“ määruse 2015/1589 artikli 24 tähenduses, mitte aga komisjonile teate esitajaks. Selle rikkumise tõttu jättis Üldkohus vaidlusaluse otsuse õigusvastasuse tuvastamata. Lisaks kohaldati neid määrusi õigusvastaselt, mistõttu rikuti kaitseõigusi.

86 Neljanda väite kolmandas osas väidab apellant, et asjaolu, et Üldkohus tunnustas komisjoni pädevust anda hinnang meetmele, mille kohta liikmesriigi kohtu tehtud otsus on jõustunud, rikub ka õiguspärase ootuse kaitse põhimõtet, kuna käesolevas asjas on liikmesriigi kohtu otsuse tegemise ja komisjoni otsuse vastuvõtmise vahele jäänud rohkem kui viis aastat. Seda perioodi on Euroopa Kohtu praktikas juba arvesse võetud, et hinnata olukorda viidatud põhimõtte seisukohast. Vaidlustatud kohtuotsuse punktis 192 otsustas Üldkohus 13. juuni 2013. aasta kohtuotsusel HGA jt *vs.* komisjon (C-630/11 P–C-633/11 P, EU:C:2013:387, punkt 134) põhinedes, et õiguspärasele ootusele saab tugineda üksnes juhul, kui teatamiskohustust on järgitud. Üldkohus jättis aga tähelepanuta asjaolu, et käesolevas asjas ei olnud see teatamine vajalik, kuna vastupidi Üldkohtu seisukohale ei kujuta kõnealune meede endast uut abi. Lisaks on võimalik tuvastada seos seadusjõu põhimõtte ja õiguskindluse põhimõtte vahel, millest viimane kujutab endast piirangut abi tagastamiskohustusele, nagu see tuleneb määruse nr 659/1999 artiklist 14. Lisaks võis apellant tema arvates rajada õiguspärase ootuse asjaolule, et Consiglio di Stato (Itaalia kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu) ei pidanud vajalikuks esitada Euroopa Kohtule eelotsuse küsimust kõnealuse meetme kohta. Ta leiab neil asjaoludel, et ta võis õiguspäraselt eeldada selle meetme seaduslikkust, kuna kõik õiguskaitsevahendid olid ammendatud.

87 Komisjon väidab, et see väide tuleb jätta osaliselt vastuvõetamatuna läbi vaatamata ja osaliselt põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

Euroopa Kohtu hinnang

88 Neljandas väites, mille kolme osa tuleb analüüsida koos, leiab apellant sisuliselt, et Üldkohus rikkus mitut õigusnormi, kui ta lükkas tagasi apellandi esimese, viienda ja kuuenda tühistamisväite, mis puudutasid komisjoni pädevuse puudumist vaidlusaluse otsuse vastuvõtmiseks, kuna see otsus oli tema arvates vastuolus liikmesriigi kohtu jõustunud otsusega.

89 Sellega seoses meenutas Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 184–188 õigesti, et riigiabi valdkonna eeskirjade kohaldamine põhineb ühelt poolt liikmesriigi kohtute ning teiselt poolt komisjoni ja liidu kohtute vahelisel lojaalse koostöö kohustusel, mille raames igaüks tegutseb vastavalt rollile, mis talle EL toimimise lepinguga on antud.

90 Nii märkis Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 185 selle kohta Euroopa Kohtu praktikale tuginedes õigesti, et riigiabi valdkonnas võivad liikmesriigi kohtud menetleda kohtuasju, mis kohustavad neid tõlgendama ja kohaldama ELTL artikli 107 lõikes 1 sätestatud abi mõistet, eelkõige selleks, et teha kindlaks, kas riiklik meede on kehtestatud ELTL artikli 108 lõiget 3 rikkudes. Seevastu puudub liikmesriikide kohtutel pädevus otsustada riigiabi kokkusobivuse üle siseturuga. Abimeetmete või abikava siseturuga kokkusobivuse hindamise ainupädevus on nimelt komisjonil, kelle üle teostab kontrolli liidu kohus (vt selle kohta 18. juuli 2007. aasta kohtuotsus Lucchini, C-119/05, EU:C:2007:434, punktid 50–52, ja 15. septembri 2016. aasta kohtuotsus PGE, C-574/14, EU:C:2016:686, punktid 30–32).

91 Nagu Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 186 õigesti leidis, tähendab see kohtupraktika, et liikmesriigi kohtud peavad eelkõige hoiduma selliste otsuste tegemisest, mis läheksid komisjoni otsusega vastuollu.

92 Kuid erinevalt sellest, mida väidab apellant, tuleneb vastupidises olukorras, kus on olemas liikmesriigi kohtu otsus riikliku meetme kohta, mis on tehtud enne komisjoni otsust, nimetatud kohtupraktikast siiski ka see, et viidatud asjaolu ei saa takistada seda, et komisjon kasutab talle EL toimimise lepinguga abimeetmete siseturuga kokkusobivuse hindamisel antud ainupädevust.

93 Ent sellise pädevuse teostamine tähendab, et komisjon võib ELTL artikli 108 alusel hinnata, kas meede kujutab endast riigiabi, millest oleks tulnud talle selle artikli lõike 3 kohaselt teatada, olukorras, kus liikmesriigi ametiasutused on leidnud, et see meede ei vasta ELTL artikli 107 lõikes 1 sätestatud tingimustele, ja seda ka juhul, kui need ametiasutused on sealjuures järginud liikmesriigi kohtu hinnangut.

94 Seda järeldust ei lükka ümber asjaolu, et see kohus on teinud jõustunud kohtuotsuse. Tuleb toonitada, et komisjoni ainupädevuse reegel kohaldub riigisiseses õiguskorras liidu õiguse ülimuslikkuse põhimõtte tulemusena (vt selle kohta 18. juuli 2007. aasta kohtuotsus Lucchini, C-119/05, EU:C:2007:434, punkt 62).

95 Nagu Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 188 komisjoni ainupädevusele tuginedes õigesti märkis, on liidu õigusega seega vastuolus see, kui seadusjõu põhimõtte kohaldamine takistab nõudmast tagasi liidu õiguse vastaselt antud riigiabi, mis on tunnistatud komisjoni lõplikus otsuses kokkusobimatuks (vt selle kohta 18. juuli 2007. aasta kohtuotsus Lucchini, C-119/05, EU:C:2007:434, punkt 63).

96 Samuti leidis Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 190 õigesti, et seadusjõu põhimõtte kohaldamine ei saa takistada komisjoni tuvastamast ebaseadusliku riigiabi olemasolu, isegi kui viimase astmena asja lahendav liikmesriigi kohus on sellise kvalifitseerimise varem välistanud.

97 Järelikult ei ole Üldkohus rikkunud ühtegi õigusnormi, kui ta leidis vaidlustatud kohtuotsuse punktis 190, et isegi kui Consiglio di Stato (Itaalia kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu) oli kõnealuse meetme kohta teinud otsuse, oli komisjon pädev analüüsima kõnealust meedet ELTL artikli 108 alusel, kuna selle puhul on tegemist ebaseadusliku abiga, nagu nähtub selle kohtuotsuse punktist 189.

98 Seda järeldust ei sea kahtluse alla apellandi väide õiguspärase ootuse kaitse põhimõtte väidetava rikkumise kohta.

99 Nimelt tuleb meenutada, et õigus tugineda sellele põhimõttele on igal õigussubjektil, kellel liidu institutsioon on täpseid tagatisi andes tekitanud põhjendatud lootusi (16. detsembri 2010. aasta kohtuotsus Kahla Thüringen Porzellan *vs*. komisjon, C-537/08 P, EU:C:2010:769, punkt 63, ja 13. juuni 2013. aasta kohtuotsus HGA jt *vs*. komisjon, C-630/11 P–C-633/11 P, EU:C:2013:387, punkt 132 ja seal viidatud kohtupraktika).

100 Arvestades seda kohtupraktikat, millest tuleneb kohtupraktika, millest lähtus Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 192, ei saa apellant väita, et Consiglio di Stato (Itaalia kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu) otsus tekitas temas põhjendatud lootusi, et vaielda vastu komisjoni ainupädevuse teostamisele, nagu seda on tunnustatud käesoleva kohtuotsuse punktis 90 märgitud Euroopa Kohtu praktikas.

101 Lõpuks, mis puudutab apellandi argumenti „menetlusliku anomaalia“ kohta, mis mõjutab vaidlusaluse otsuse õiguspärasust, siis tuleb see tunnistada vastuvõetamatuks, kuna apellant ei too välja ühtegi vaidlustatud kohtuotsuse põhjendust, mida ta konkreetselt kritiseerib.

102 Seetõttu tuleb neljas väide jätta osaliselt vastuvõetamatuna läbi vaatamata ja osaliselt põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

Viies väide

Poolte argumendid

103 Viiendas väites kinnitab apellant, et Üldkohus rikkus õigusnormi, kui ta leidis, et määrus nr 1370/2007 on kõnealuse meetme siseturuga kokkusobivuse hindamisel kohaldatav *ratione temporis* ja *ratione materiae*. Mis puudutab selle määruse kohaldamist *ratione temporis*, siis leidis Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 216 tema sõnul vääralt, et asjakohane kriteerium on kuupäev, mil meedet rakendati või abi maksti, mis käesoleval juhul on nimetatud määruse jõustumisest hilisem kuupäev. Vaidlustatud kohtuotsuse punkt 220 on puudulikult põhjendatud osas, mis puudutab selle määruse *ratione materiae* kohaldamist käesolevas asjas.

104 Apellandi sõnul ei ole mingit kahtlust, et määrus nr 1370/2007 ei ole käesoleval juhul kohaldatav, kuna see määrus viitab üksnes „avaliku teenindamise lepingutele“, mis tuleb nimetatud määruse artikli 5 lõigete 1 ja 3 kohaselt sõlmida hankemenetluse teel. Kõnealuste lepingute kohta ühtegi hankemenetlust ei korraldatud ning nende suhtes ei olnud kohaldatav ükski erand samas määruses ette nähtud hankemenetluse korraldamise reeglist.

105 Komisjon leiab, et see väide tuleb ilmselge põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

Euroopa Kohtu hinnang

106 Viiendas väites leiab apellant, et Üldkohus rikkus mitut õigusnormi, kui ta lükkas tagasi apellandi kolmanda tühistamisväite, millega apellant vaidlustas vaidlusaluse otsuse põhjenduses 92 sisalduva komisjoni valiku analüüsida kõnealuse meetme kokkusobivust määruse nr 1370/2007 alusel, mis jõustus 3. detsembril 2009 ja millega tunnistati kehtetuks määrus nr 1191/69.

107 Selles osas, milles apellant väitis Üldkohtus, et kõnealuse meetme rakendamise kuupäevana oleks komisjon pidanud arvesse võtma 27. juuli 2009. aasta otsuse kuupäeva, mitte 7. novembri 2012. aasta otsuse kuupäeva, märkis Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 216, et vastavalt Euroopa Kohtu praktikale on abi kokkusobivuse hindamisel arvesse võetav kriteerium kuupäev, mil meedet rakendati või abi maksti, mis käesolevas asjas on 21. detsember 2012.

108 Kuigi viiendas väites leiab apellant tõepoolest, et punktis 216 on rikutud õigusnorme, ei ole ta välja toonud midagi, milles see rikkumine seisneb, mistõttu tuleb tema argument jätta vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata.

109 Mis puudutab apellandi etteheidet, et vaidlustatud kohtuotsus on puudulikult põhjendatud seoses määruse nr 1370/2007 *ratione materiae* kohaldamisega, siis tuleb märkida, et see etteheide põhineb vaidlustatud kohtuotsuse lünklikul tõlgendamisel.

110 Nimelt nähtub vaidlustatud kohtuotsuse punktidest 208 ja 209, et Üldkohus vastas apellandi argumendile, mille kohaselt määrus nr 1370/2007 ei ole kõnealuse meetme kokkusobivuse analüüsimisel kohaldatav, kuna see määrus põhineb avaliku teenindamise lepingu mõistel ning käesoleval juhul ei ole maakond sõlminud ühtegi lepingut. Üldkohus märkis sellega seoses, et Euroopa Kohus oli seda küsimust juba analüüsinud 6. oktoobri 2015. aasta kohtuotsuses komisjon *vs*. Andersen (C-303/13 P, EU:C:2015:647) ning et pooltel oli olnud võimalus esitada oma seisukoht selle kohtuotsuse tagajärgede kohta Üldkohtu kirjalikule küsimusele vastates, samuti kohtuistungil, ja neile asjaoludele apellant oma apellatsioonkaebuses vastu ei vaidle.

111 Lisaks lükkas Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 220 tagasi apellandi argumendid, mis puudutasid „määruse nr 1370/2007 ebaloogilist ja ebamõistlikku kohaldamist“ olukorra suhtes, kus avaliku teenindamise lepingut ei ole sõlmitud, kuid kus avaliku teenindamise kohustused tulenesid kontsessiooni korrast, viidates selle kohtuotsuse eelnevatele punktidele, milles Üldkohus tuvastas, et komisjon kohaldas õigesti selles määruses sätestatud eeskirju.

112 Eeltoodust tuleneb, et vaidlustatud kohtuotsuse punkt 220 koostoimes eelkõige selle punktidega 208 ja 209 võimaldab ühteaegu apellandil teada saada põhjused, miks Üldkohus tema argumentatsiooniga ei nõustunud, ning anda Euroopa Kohtu käsutusse apellatsioonimenetluses kohtuliku kontrolli teostamiseks piisavad andmed, mistõttu see on kooskõlas selles valdkonnas Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikast tulenevate nõuetega (vt selle kohta 24. oktoobri 2013. aasta kohtuotsus Land Burgenland jt *vs*. komisjon, C-214/12 P, C-215/12 P ja C-223/12 P, EU:C:2013:682, punkt 81 ning seal viidatud kohtupraktika).

113 Järelikult tuleb apellandi etteheide põhjendamiskohustuse rikkumise kohta põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

114 Lõpuks tuleb tagasi lükata ka apellandi argument, et määrus nr 1370/2007 ei ole käesolevas asjas *ratione materiae* kohaldatav. Kuna apellant ei ole märkinud vaidlustatud kohtuotsuse punkti, mida ta soovib vaidlustada, ega ole välja toonud ühtegi õigusnormi rikkumist, mille Üldkohus sealjuures väidetavalt toime pani, siis on see argument vastuvõetamatu.

115 Järelikult tuleb viies väide jätta osaliselt vastuvõetamatuna läbi vaatamata ja osaliselt põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

116 Kuna ühegi apellandi poolt apellatsioonkaebuse põhjendamiseks esitatud väitega ei saa nõustuda, tuleb apellatsioonkaebus tervikuna rahuldamata jätta.

Kohtukulud

117 Euroopa Kohtu kodukorra artikli 184 lõige 2 näeb ette, et kui apellatsioonkaebus on põhjendamatu, siis otsustab Euroopa Kohus kohtukulude jaotuse. Vastavalt kodukorra artikli 138 lõikele 1, mida kodukorra artikli 184 lõike 1 alusel kohaldatakse apellatsioonkaebuste lahendamisel, on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Kuna komisjon on kohtukulude hüvitamist nõudnud ja apellant on kohtuvaidluse kaotanud, tuleb kohtukulud välja mõista apellandilt.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (üheksas koda) otsustab:

1. Jätta apellatsioonkaebus rahuldamata.

2. Mõista kohtukulud välja CSTP Azienda della Mobilità SpA-lt.

Allkirjad